СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 206. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 4. вересня, 1926. VOL. XXXIV. No. 206. Jersey City, N. J., Saturday September 4. 1926. THREE CENTS

СТЕЙТОВИЙ ГУБЕРНАТОР ПОЛАГОДИВ МЕНВИЛЬСКИЙ СТРАЙК

ПРОВІДЕНС, Род Айленд, 2. вересня. — Губернаторови стейту Род Айленду Потієрови вдалося погодити зі собою уряд ткальняного підприємства Менвил-Дженкс та страйкових провідників.

На основі сеї згоди компанія має право наймати лишень одного неюнійного „лум фиксера". Обі сторони вдоволені згодою, яка ще має перейти через голосовання страйкуючих робітників. Се голосовання відбудеться завтра о 9. годині рано. Страйкові провідники не сумніваються, що се голосовання потвердить згоду.

Війська досі ще не відкликано. Відкличуть його, як юнія потвердить угоду. З тою самою хвилею покінчуться симпатичні страйки в Вунсакеті.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ДОРУЧУЄ ЧАРТЕР ПАСЕЙСЬКИМ СТРАЙКАРАМ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 2. вересня. — Американська Федерація Праці доручила нині формально пасейським ткальняним робітникам, які страйкують уже сім місяців, юнійний чартер, признаючи їх тим самим частиною своєї організації.

Доручення відбулося врочисто на великім вічу під отвертим небом, устроенім в парку Белмонта в Гарфілді. З тою самою хвилею дотеперішний провідник страйку Алберт Вайсборд передав свій провід у руки льокалю Федерації Праці. Його уступлення було притокою до щирого пращання зі сторони страйкарів. По відповідних промовах страйкарі, які від 7 місяців не заробили ні цента, вручили вступаючому провідникови золотий годинник, срібну чашу й подорожну валізку.

„ПОКЛАДАЙСЯ НА ВЛАСНІ СИЛИ".

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС, Ню Йорк, 2. вересня. — Один місцевий клюб оголосив цікавий конкурс. Обіцяє він заплатити 100 долярів нагороди тому, хто подасть найкращий примір покладання на власні сили.

Після поглядів сього клюбу, найкращим способом помагання другому є навчити його помагати самому собі. Клюб не зовсім вірить у милосердні датки, бо такі датки підривають духа самостійности в людині та роблять її нездібною до дальшої самостійної життєвої боротьби.

Тому клюб думає дати кождого року нагороду в сумі 100 долярів тому, хто найтяжче бореться власними силами проти тяжких трудностий без допомоги милосердних і людяних інституцій.

ВЕЛИКА КАТАСТРОФА.

МОНРОВ, Мишиґен, 2. вересня. — Коло 2. години сполудня зударилися тут зі собою два вози, курсуючі з пасажирами межи містами Дітройтом а Монров. Підчас зударення, яке случилося на скруті, погибло 9 осіб, а 19 віднесло тяжкі ушкодження тіла.

НІМЕЧЧИНА ЗАПЛАТИЛА ПЕРШУ РАТУ ПІСЛЯ ПЛЯНУ ДОСА.

ВАШИНГТОН, 2. вересня. — Американський скарб дістав нині від німецького амбасадора 5 міліонів 900,000 долярів яко першу рату німецького довгу на рахунок американських претенсій до Німеччини після пляну Доса.

БЕЗПЕЧНІ ЛІТАКИ ПИТАННЕ НЕДАЛЕКОЇ БУДУЧНОСТИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 2. вересня. — Студенти летничої школи Ґуґенгайма при Нюйорськім Університеті заявляють, що школа робить дуже удачні проби зі забезпеченнем літаків перед воздушними випадками.

Школа вже розвязала питанне, як запобігти нещастям для летунів, які гинуть підчас спадання безсильної машини на землю.

ПРОТИ АДВОКАТІВ-БАЛАКУНІВ.

НЮ ЙОРК, 2. вересня. — Велика лава стейтового суду віднесла потребу приспішування процесів. Межи иншим лава порадила судам, щоби судді карали адвокатів, які своїми довгими промовами здержують скорий вимір справедливости.

ОРҐАНІЗУЮТЬ ПРОТИ-ФАШИСТСЬКИЙ СОЮЗ.

НЮ ЙОРК, 2. вересня. — Ряд робітничих, соціялістичних і професійних організацій зорганізувався в одну Антифашистську Лігу Для Свободи Італії. Ліга має незадовго відбути свою першу конвенцію. Від організації відчахнулися большевицькі елементи. Почесну президентуру приняв соціялістичний провідник Юджін Дебс.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ КЛИЧЕ О ПОМІЧ АНГЛІЙСЬКИМ МАЙНЕРАМ.

ВАШИНГТОН, 2. вересня. — Уряд Американської Федерації Праці видав публичний заклик збирати жертви на допомогу для страйкуючих англійських майнерів.

ЗРІСТ САМОГУБСТВ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 2. вересня. — Стейтовий уряд обчисляє, що в місяци липни в сьому стейті було 44 випадки смерти від самогубства. Є се більше, як було самогубств у сьому місяци або в котрім небудь місяци в попередних роках. З того уряд робить заключення про зріст числа самовбивств.

НІМЕЧЧИНА ПЛАТИТЬ.

БЕРЛІН, 1. вересня. — Почався третий рік істновання пляну Доса. Цей момент піднїс Генеральний Аґент від виплат Спаркер Гільберт і зазначив, що Німеччина заплативши сегодня 45,000,000 золотих марок сплатила цілу свою річну другу рату, яка виносить 1,220,000.000 золотих марок. В той спосіб Німеччина сплачує пунктуально всі свої зобовязання.

Німецька преса прийняла трету річницю пляну Доса мовчанкою. Тільки ліва і націоналістична преса атакує уряд за високі податки, які стягають на те, щоби оплачувати довги.

Гільберт не тільки що стягнув всі довги, але завдяки його реформам має каса надвишку в сумі 93,000.000 марок. Населення однакче відчуває плян Доса дуже болючо.

ФРАНЦУЗИ КАЖУТЬ, ЩО АМЕРИКА ПОВИННА ЗАДЕРЖАТИ ТОРГОВЕЛЬНІ КОРАБЛІ.

ПАРИЖ, 1. вересня. — Тут широко розводяться над справою торговельних кораблів, які американський уряд хоче відпродати приватним підприємцям, або навіть Англії. Кажуть, що Америка не повинна їх позбутися, бо буде як тіло без ніг.

„СЬОГОДНЯ" УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ НА ЧЕХАХ.

Останніми часами на Чехах стало значно сутужніше українській еміґрації. Пояснюється це — головним чином — тим, що чехізатори несподівано для самих себе побачили деяку загрозу на Підкарпаттю з боку тих, кого вчора ще гостинно зустрічали. Особливо занепокоєний чеський уряд з української еміґрантської молоді. Вже сьогодня Чехи доводять ватажкам та ідеольогам української еміґрації, що молодь то надто „неспокійний елемент" та що, отже, краще буде, коли вона — а особливо наддніпрянська молодь — як найшвидче вибереться геть з Чехів. Тепер всі зусилля чеського уряду й верхів еміґрації („старшого покоління") скеровано в бік переконання молоді в необхідности такого шляху. У звязку з цим подувом нового політичного вітру уряд вирішив до літа 1928 р. зачинити український університет. Українській молоді, що кінчае університет, обіцяно допомогу в підшуканні роботи... у Франції, аби тільки не в Чехах. Уряд не зупиняється навіть перед матеріяльними витратами, аби тільки позбавитися „безпокійного елементу": кожен, хто виїздить з Чехів, дістає 500 чеських корон (біля 30 крб.) на дорогу і „щастя на все добре". Що тижня майже виїздять з Чехів десятки Українців, бувших студентів.

Щож до старої ґенерації, то чеський уряд з ними обіцяє якось краще полагодити справу: кому обіцяє грошеву субсидію, кому посади, а кому ще щось. Недавно призначено-пр. бувшого міністра почти й телеґрафу УНР п. Паливоду на голову „Селоспілки".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; четверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції до день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення не кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОДРОБИЦІ СОКІЛЬСЬКОГО ЗДВИГУ В ПРАЗІ.

Сокільський здвиг у Празі відбувався серед безнастанної зливи, що замінила грище у величезне болотяне поле. Мимо цього публика виджидала до кінця. Загалом приглядалось 150.000 осіб, між ними президент республики Масарик, всі члени уряду, представники чужосторонних держав, численні делеґації чужинецьких та краєвих організацій, війська, і міст.

В часі змагів випущено 5.000 поштових голубів, що на всю Европу рознесуть вістки про празький здвиг.

ЖАХЛИВА ПРИГОДА.

Німецький інжінєр Кольб з Мільгавзен в Німеччині пережив жахливу пригоду. Підчас одної прогульки заблукався в лісі та пізно в ніч шукав ще виходу. В нічній темряві піткнувся і впав у глибокий підземний хідник, що позістав ще з часів великої світової війни, коли туди біґла лінія німецьких окопів. Падаючи, сильно поранився і, коли другого дня прийшов до себе, не міг ніяк вдістатися з кривкі. Всі крики за помічю були безуспішні, довкола царила мертва тишина. Виснажений зі сил, поранений і голодний пробув там 26 днів, при чому кріпився виключно водою з малого джерельця. Припадок допоміг йому щойно виратуватися. Коли появився серед людей, виглядав як живий кістяк, а перші слова зміг виговорити ледви після кількох годин. Жах постарів його на кільканайцять літ.

КОТРИЙ ЧИСЛОМ?

Одержали й ми в пакеті почтою з Чехословаччини один примірник дійсно таки добре видрукуваного „Універсалу до українського козацького народу на Україні та поза нею сущого від організованого козацтва бувших українських армій 1917—1923 рр. та повстанців України".

З цього „універсалу" ми довідуємося про нове гасло українського національного руху, а саме:

„Годі нам у погоні за порожніми теоретичними гаслами та грою в претендентів з бувших авторитетів... кидати анатемою один за одного"... і т. д. І разом з цим довідуємося, що представники козацьких кошів з Радянської України, Німеччини, Чехословаччини, Польщі, Болгарії, Гуцульщини, Румунії, Зеленого Клина, ба навіть Марокка обрали собі на нового гетьмана такого-ж „бувшого авторитета" — „ґенерального писаря України Івана Полтавця-Остряницю".

Львівське „Діло" пише з приводу цього „універсалу": „Все це трапилось 1. липня року Божого 1926. А трапилося тому, що лекше десятком Українців на еміґрації заснувати „партію" і вибрати гетьмана всієї України, як організувати малий гурток, що інформував би чужинців про наші справи. Ця універсальна поема в прозі, складена по зразкам усіх попкликів до всіх і вся, себто до нікого, має одну хибу: універсали до народу треба розклеювати на мурах здобутих міст, а не висилати в ковертах".

Що-ж, сказати більше нічого.

СПЕЦІЯЛІСТ ВІД ВОДИ.

В Парижі живе один чоловічина, що нічого більше не робить, а лише „смакує" воду. Його язик такий делікатний, що він, покушавши води, відгадає зараз, з котрої сторони Франції вона походить. Часом вгадає навіть, з якого джерела вона. Рівнож вміє сказати, які мінеральні частини находяться в воді і в якій скількости.

КАНАДА ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОТИ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ В СПРАВІ МІЖНАРОДНОГО СУДУ

ЖЕНЕВА, 2. вересня. — Конференція членів Міжнародного Суду, які підписали статут Суду, обертаєся весь час біля нарад над застереженнями, які поробив американський сенат на случай приступлення Америки до Суду. Проти пятої точки застережень виступив канадійський представник Сер Джордж Фостер і Сер Френсис Белл з Нової Зеляндії. Представник Швеції Унден, який в своїм часі так остро виступив проти Еспанії і Бразилії, обстоював і сим разом дуже сильно авторитет Суду. Він був за тим, щоби Америка приступала до Суду на тих всіх правах, які присвоюють другим державам. По тій причині не годився він з тим застереженням, що Америка має право забирати перед голос в тих справах, в яких Ліґа Націй буде питати Суд о видачу опінії, а які будуть зачіпати американські інтереси.

Інші держави шукали через своїх делеґатів виходу з того критичного положення, а представник Польщі заявився за негайним приняттєм всіх американських застережень, бо Суд не може обійтися без представника так великої і могучої держави, як Америка.

Найбільше всіх здивував виступ канадійського представника, який в досить острій формі критикував американські домагання, які хочуть здобути для Америки якесь особливе упривілеоване місце серед других держав світа.

РАДА ЛІҐИ РАДИТЬ БЕЗ ЕСПАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА.

ЖЕНЕВА, 2. вересня. — 41 сесія Ради Ліґи Націй була замітна тим, що бракувало на ній еспанського відпоручника. Крісло його було порожне. Амбасадор Паляціос, який перебуває в Женеві, не одержав ще остаточних інструкцій від свого уряду з Мадриду. Ні він, ні другі не криються з тим, що отсе приходить до цілковитого розриву між Ліґою а Еспанією.

АНГЛІЙСЬКІ МАЙНЕРИ ХОЧУТЬ ПОРОЗУМІННЯ.

ЛОНДОН, 2. вересня. — Національна конференція делеґатів майнерської юнії вирішила більшістю 332,000 голосів передати екзекутивному комітетови юнії право повзяти які хоче міри, щоби довести до закінчення вуглевого страйку. Загально думають, що та широка повновласть причиниться до остаточного вирівнання ріжниць між вуглекопами а власниками та що прийде хоч на якийсь час до згоди.

Екзекутивний комітет взявся сейчас до роботи, щоби виготовити зі свого боку пропозиції, які будуть предложені урядови. Екзекутива буде просити Винстона Черчила о посередництво з рамени уряду в переговорах між власниками а майнерами. А Черчил заявляв в парляменті, що коли майнери предложать реальні пропозиції, уряд буде готов ужити всіх заходів, щоби змусити власників до пертрактацій та евентуальної згоди.

З боку майнерів і уряду є тепер щира охота закінчити страйк і є надія, що тим разом та акція буде успішна.

ҐЕНЕРАЛ ВУ ПОМЕР ПО БИТВІ.

ҐОНҐКОНҐ, Хіни, 2. вересня. — Доносять з Шанґаю, що в послідній битві над рікою Янґсе погиб один з воюючих ґенералів Вученґ, а знова ґенерал Ву, командант північної армії, мав померти сейчас по битві над раном.

ХАБАРНИЦТВО І СКАНДАЛИ В ЯПОНІЇ.

ТОКІО, 2. вересня. — Великий політичний скандал вибрнув з того, що хтось викрав з суду фотоґрафії Бокунетсу і Фумі Канеко, яких засуджено на смерть за заговір на членів королівської родини.

Фотоґрафії представляють засуджених і судію підчас розправи, яка була ведена тайно, а акта і фотоґрафії замкнені.

Кажуть, що викрала ті акти опозиція, щоби виказати тим нездарність теперішних урядових кругів, які є безсильні та толерують підкупства і хабарництво. Вони доказують, що й ті фотоґрафії добуто підкупством. Борбу ведуть властиво дві політичні партії Сатсума і Ґґошу.

МАСОН ВИЛІЗ НА САМ ХРЕСТ В ЦЕРКВІ СВ. ПАВЛА.

ЛОНДОН, 2. вересня. — Сотки американських туристів подивляло масона, який відважився вилізти на височезну вежу церкви св. Павла, а звідтам ще на високий хрест і поправляв золоте рамя хреста тої славної катедри.

ПЕРЕЙНЯВСЯ ФИЛЬМОМ І ЗАСТРІЛИВСЯ.

ВІДЕНЬ, 2. вересня. — Евальд Вальдман, 22-літний почтовий урядник, застрілився на гробі баронової Вечери, яка була любовницею архикнязя Рудольфа. Фильм, який представляв траґічну любов між Рудольфом а Вечерою та їх смерть у замку в Вайерлінґ, так поділав на него, що він пішов на цвинтар в Гайліґенкрайц, де спочиває Вечера, і на її гробі застрілив себе. На гробі Вечери положив квіти та просив, щоби його поховали біля неї.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІКВІДАЦІЯ МОСКВОФІЛЬСТВА

Хто з нас не боровся з москвофільством ще в краю або й тут в Америці? Хто з нас не знає того струпа, який довгі десятки літ нищив наш національний організм, розбивав наші сили і нашу душу? Здавалося, що з розвалом царату і йому прийшов конець. Та ні. Він дожив ще навіть до повоєнних часів. Був би може животів ще довше, як би не революція в Росії і не боротьба за українську державність. Бо як би не було, а треба ствердити, що вся частина ідейної москвофільської молоді знайшлася таки в рядах нашої української армії. Богато з неї наложило головами в боротьбі за волю українського народа. Але богато з неї залишилося ще москвофілами на далі. І тому, то коли скінчилася перша фаза нашої визвольної боротьби з під Польщі, ідейна частина москвофільської молоді зачала далі продовжати між народом свою давну роботу. Вона видавала навіть свій власний орган для народу, який звався „Воля Народа", а який взивав наш нарід до активности і дальшої боротьби. Орган той видавали вони довгий час на мові російській. Та життє було від них сильнійше. Вони побачили, що з самою російщиною вже далеко не заїдуть і як розумні і ідейні люде, які бажали зробити для народу щось доброго, взялися друкувати свою ґазету на двох мовах, російській і „народній". Важко було їм назвати ту мову українською і вони назвали її хитро-мудро народною. Та час робив своє. Наші москвофіли переконалися, що й це не помагає і прийшли до переконання, що щоби можна трафити до серця селянина, треба писати таки по українськи, а що більше, треба таки самому почувати себе свідомим Українцем.

Оттакі то переміни переходили вони на протязі останних літ. Аж вкінци стали друкувати „Волю Народа" виключно на українській мові. Побідила народна стихія і велика українська ідея. І не стало нараз на нашій землі справжніх москвофілів, бо тих кількох, що залишилися біля Народного Дому і Ставропигії, це собі звичайні хруні, що за миску сочевиці продали би й рідну маму, а не то свій народ. Це самі старики, яких дні життя почислені. А до того вони й так ніякої ролі не відграють, а тільки держаться жолоба і тягнуть при польській допомозі гроші з відданих їм Поляками згаданих висше народних інституцій. Активне москвофільство гуртувалося біля „Волі Народа".

Цікаво тепер пізнати, як ілюструє сама „Воля Народа" ту важну в їх життю переміну. Вже давнійше писала вона на ту тему ось що:

„Український національний рух і москвофільство є два взаїмно ворожі напрямки, взаїмно себе заперечуючі. Стояти по стороні обох є неможливо. Були часи, коли на сторінках Волі Народа ми старались боронити позиції „москвофільства". Був час, коли ми намагалися довести до консолідації обох тих напрямків. Позитивних, корисних результатів ми в тім напрямі не осягнули. Наші спроби були помилкою, чого доказом обставина, що властивий русский рух в Галичині, властиве „москвофільство" висказується нині в формах крайно реакційних, а у відношенню до селянських і робітничих інтересів у формах крайно чужих і ворожих.

„Чи кому подобається, чи ні, є історично певним і довершеним фактом, що українська нація, як нова, осібна нація зродилася, повстала і в своїм розвитку поступає все більше вперед. Як приналежні до сеї нації, ми в першу чергу є обовязані мати свідомість сего довершеного факту. Не признати сего факту — значить заперечувати життя і его природний розвиток.

„Виступати проти життя, проти чогось, що родиться і розвивається — се явище неприродне, нездорове і шкідливе. До ролі такого явища зводиться нині „москвофільство", головний сенс котрого, кінець кінців, полягає в запереченю істнування української нації.

„Ми признаємо себе Українцями та будемо виступати проти всіх пересудів, ворожих українському національному рухови."

От таку то публичну сповідь оголосили останки москвофілів. З тим моментом вибила остання година галицькому москвофільству. Його вже нема. Отта сповідь є лебединим співом тої течії, з якою українське громадянство боролося на протязі яких 80 літ. Національного москвофільства вже нема, а є хиба ще москвофільство політичне, яке рівнож небезпечне і шкідливе, але не до тої міри, що москвофільство національне. Бо москвофільство національне не признавало окремої української нації, а тільки один русский народ від Карпат до Камчатки, а москвофільство політичне походить від свідомої зневіри у власні сили нації. Підчеркуємо тут головно свідомість зневіри, бо корієм національного москвофільства була рівнож зневіра у власні сили, але більш несвідома. Вони були так засліплені силою і блеском царської Росії, що супроти неї чулися вони так малими, що були раді, коли їх матушка Расея брала під свої опікунчі крила як своїх дітей.

Та викорінивши національне москвофільство, треба нам прибити в зародку і політичне москвофільство. Треба забити вже раз ті всі орієнтації на схід, а зачати орієнтуватися виключно на життєві сили нашого народа.

ЧЕСНА ПРЕСА — ЦЕ СУМЛІННЯ І МОЗОК НАЦІЇ; ЦЕ СОНЦЕ, ЩО ОСВІТЛЮЄ ГРОМАДЯНАМ ДОРОГУ ПРИВАТНОГО, ГРОМАДСЬКОГО І ДЕРЖАВНОГО ЖИТТЯ.

ЧУЖИНЦІ ПРО УКРАЇНУ Й УКРАЇНЦІВ

Німець про Україну 1897 р.

Павль Рорбах видав книжку п. з. „Weltpolitisches Wanderbuch", у якій подає свої вражіння з мандрівки майже по всіх краях Европи, Азії, Африки, Америки в рр. 1897—1915. По Україні подорожував на весну 1897 року і помістив у згаданій книжці окремий уступ п. з. „По Україні". Ось переклад тої статті:

„Наш поїзд виїздить із маврійського двірця в Бересті. „Варшава-Київ" написано на вагонах. Поруч европейських подорожних, що їдуть до Москви, відїхав на ліво на Мінськ. Все, що тамтуди їде, можна назвати поспішним поїздом. На шляху до Київа їдеться помалійше. Ковель, Рівне, Бердичів, Козятин — є яких 20 годин часу для трохи більше як 600 км. Подорожній з котрих небудь сторін зах. Европи глядить крізь вікно на доволі одноманітний краєвид і думає собі: Росія! Від Александрова до Варшави і з Варшави до Берестя думав таксамо, або, як трохи здавав собі справу, що всетаки є деякі ріжниці в середині тих зелених границь, зазначених на російських мапах, то може подумав собі: російська Польща! Але тепер, коли переїхав ріку Буг, границю між полосою Висли й рештою Росії, де вже Берестє позаду лишилося, то вже тут, далі, оно там мусить бути справдішня Росія!

Свідомійші люде чули дещо про Малоросію. Вона є десь там коло Київа. Мали бути й малоросійські поети. Самособою: Гоголь. „Малоросія" то один із найдотепнійших винаходів російської політики; так само дотепний як наука про „невичерпані природні помічні джерела великанського царства". Помічні джерела вже найшлися би, коби лише хто міг отворити їх. Та що поможе врожайна земля, що поможе „чорнозем", коли плуги, якими тую землю обробляється, ще нині є то передпотопові сохи, коли з верхньої верстви землі, яку ті плуги можуть зрушити, вже давно витягнуто соки, а навіз, якими можна би поліпшити живно, палять, бо там нема дров! Коли селянин не має грошей, щоби купити собі добре рільниче знаряддя, коли дрібна, худа худоба за слаба, щоби орати великими плугами! Коли церква не бажає такої шкільної науки, яка повчила би нарід, якого то ріжного можна навчитися, щоби господарка розвивалася. Тими і ще тисячу иншими „коли" забитий Москалям іще нині шлях до дійсних, невичерпаних джерел великанських просторів пожиточної рідлі.

Хто говорить про „Малоросію", то виставляє снбі свідоцтво, що не знає найважнійшої, укритої перед рештою Европи, проблеми. Але хто хоче запросити нас, щоби ми говорили про цю справу, той мусить говорити не Малоросія, але **Україна**. Коло Берестя зачинається Україна, ба часть населення говорить уже по лівому боці Буга, на південь від Берестя, по українськи. Є більше як тринадцять міліонів Українців. Перші з них живуть над Бугом а останні там, де знімаються до неба снїжні шпилї Кавказу, там де ціль моєї подорожі...

Стація **Рівне!** Земля трохи филяста, долини над ріками виразнійші, як досі у рівних, безлітних просторах. Коли висїду і по російськи (так як я вчився) зажадаю в стаційному буфеті перекуски, коли розмовлятиму по російськи із звощиком або дівчиною, що продає ґазети, то вони мене зрозуміють і відповідають в тійсамій мові. Коли я візником скажу: їдь на село, я рад би бачити, як там працюють селяне, та коли заговорю до людей, що косять сіно, то вони закличуть котрогось, що служив при війську: „Остут є пан, він щось хоче, відповідж но йому!" Таксамо стріне всюди на півдні подорожнього, що говоритиме по московськи, бо тут мова не є російська, лиш українська: на всій Волині і Поділі, в Чернигові, в Київі, Полтаві, Харкові й ще богато дальше. Хто ходив до школи (а таких між селянами мало), хто служив при війську, хто має місце при залізниці, при почті або якійсь иншій державній інституції, той розуміє російську мову. Скажіть кому: Таж ваш земляк Гоголь був ґеніяльним поетом! — він видивиться на вас: Так, Гоголь, який не писав по українськи, лише по російськи!

Москаль! — каже Українець, коли говорить про Великороса, і під тим розуміє ще щось менше привітливого, як колись Німець із південної Німеччини, коли від серця сердито говорив: „свинячий Прусак". Хахол; — каже Великорос глумливо на вулиці Москви, коли ізвощик ганьбить по українськи. То не є два нарїчя, а дві мови, то є два народи ріжної крови, з ріжною історією й ріжного характеру, що живуть у Московщині й на Вкраїні.

Київ! Понад гордою рікою, Дніпром, знімається понисше колишньої цитаделі та старовинної Печерської Лаври довгий залізничий міст і золоті бані з міста сяють, коли поїзд великим луком обїздить масу домів на лівому березі ріки. Полтава! Тут зведений бій між Москалями й Шведами доконав Україну. Гетьман Мазепа злучився з Карлом XII., бо Петро В. зламав давні договори, брав податки й рекрута по вподобі, а українського гетьмана хотів уважати своїм підданим. Тоді Мазепа рішився радше платити данину далекій Швеції як близькій Москві, щоби лише ратувати вольности. Щастя було на боці Петра. Мазепа втік із шведським королем до Туреччини.

Харків! Богато-богато вугля приходить сюди з глибини землі. Ми в Донецькому басейні, найважнійшому вугляному просторі Росії. Над Донцем є залізо, над Дніпром збіжа. Від Дністра аж до кавказьких степів простягається чорнозем, пшеничний шпихлір Росії. Довкола Харкова й Полтави димляться цукроварні, комин за комином. В Херсонщині росте тютюн, над Доном і на Криму плекають виноград. Дві треті всього збіжа, яке Росія шле на світовий базар, виходить із пристаней на півдні України. З Одеси, Херсона, Таганрога, Ростова пливуть кораблі Чорним морем і всі сходяться в одинокому вузкому виході, який є в цареградському проливі. **Без України Росія не є Росією; не має заліза, вугля, збіжа, пристаней!** Коли хто хоче повалити Росію, куди мусить іти походом? До Петербурга? Царська корона й віра народа не є в Петербурзі, вони є в Москві. Отже чи з Росією треба стрінутися в Москві? Може бути, але Київ лежить далеко близше, він також має береги й пристань над Чорним морем. Без українського вугля залізниці не можуть їздити, без українського заліза годі кувати плуги, виливати гармати, а без українського збіжа решта Росії не має доволі поживи, бо середина і північ продукують менше, як потребують. Все життя Росії мусілоби завмерти, коли ворог напав би на Україну...

Вже два дни й три ночі їде поїзд. Донецькі копальні поза нами. Україна, все ще Україна! І тут селяне Українці. А котрі нині не є, то ще можуть бути. Тут заключують подружжя звязки ріжні елементи. У властивій Україні Українці й Москалі роблять це рідко. Українська дівчина й Москаль не мають ніякого спільного; він не вміє заспівати її співанки, він не знає під скрипку затанцювати з нею ніякого танцю, вона його не любить.

Колиб нині хто прийшов на Україну й розвинув між селянами Чернигова й Катеринослава прапор Мазепи — геть із Москалями! — чи пійшли би вони за ним? Учителі на селі і в місті, дрібне урядництво, трохи купецтва й поміщиків (які не зайшли з чужини) — вони одушевилися би українським прапором. Але селянин спитав би: **чи земля, що належить до польського і російського дідича, буде моєю?** Правобіч Дніпра великі поміщики ще з давніх польських часів є Поляки, на Лівобережі Москалі або українська шляхта, яка забула українську мову й пійшла між царські генерали й дворян. **Український селянин ненавидить їх усіх на купу.** Зі знесенням кріпацтва за царя Олександра не дістав доволі землі, бо хотіли, щоби селянин і дальше працював на панських ланах. За пятьдесять літ село збільшилося, населення зросло, але землі не побільшало, а рілля не покращала при лихій управі. **„Дідич чужинець, він не говорить нашою мовою, він не живе серед нас, сидить у місті, Німець управитель не вміє жити з нами, пан визначує нам великі гроші за аренду, бо знає, що ми потребуємо землі! На селі не треба панів, лише мужиків, земля наша спадщина; хто прожене панів і нам виміряє землю, за тим пійдемо!"**

Це в політичній мові називається **українським питанням.** Хтось із західної Европи, хто хоче тут будувати електричний трамвай, хто хоче перевести якусь збіжеву трансакцію, або хто хоче вийти на гору Казбек, може переїхати цілу Україну зі сходу на захід і з півночі на південь та уявити собі, що то такасама Росія як Смоленськ або Москва. Чомуж би й ні! Про якусь Україну не згадував йому ні вчитель географії ані не вичитав у ґазеті.

Але премудрі люде кажуть: Україна не може бути державою, бо вона має лише селян, що говорять по українськи, тай трохи аґітаторів. **А чим були Болгаре, як визволилися з турецького ярма? Також мужицький нарід, де на тисячу навіть один не вмів ні читати ні писати; крім тої попи, які знали теж не багато більше, кількох академиків-аґітаторів і кільканадцять ватажків, які знали воювати з Турками по турецьки.** Такі мудрі люде всі на себе похожі, знають говорити про земські і небесні справи, але історія для них не істнує.

Коли Росія матиме ще пятьдесять літ мира, то може бути, що українське питання заспиться, хоч українські патріоти стараються удержати його. **Але як настане день, в котрому доля визове Росію, тоді Росія може розлетітися. Хто має Київ, може покорити Росію.**

Стація Новоросійськ! Фили Чорного моря вдаряють об гребло пристані. Довга подорож залізницею скінчилася. Ще один день і ніч колихання на Чорному морі і вже Батум, де Москалі проводять рури, якими нафта має плисти з Баку до танків у пристанях. Там кінчиться Росія, — не політична Росія, але радше національна. Те, що за Кавказом, то инший світ, там панує Росія, але російського життя там нема. Між Кавказом і Московщиною лежить Україна. Коли котрогось дня дадуть слово українському народові, щоби він піднявся, то й Кавказ не останеться при Москві, лише припаде Україні. Копальні нафти над Каспійським морем і залізна руда в при гір зроблять Україну з тим, що вона сама має й своим чорноземі і над Донцем, — найбогатшою країною в Европі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ОЛЬГА УКРАЇНКА.

В кождій більшій шапі є таблиця, де вивішується фотографічні бюлетени всяких новостей зі світа.

Ось недавно побачив я бюлетень, про який хочу розказати тим всім, що скоро знов у стрінуться зі школою, чи то публичною (public school), чи з вечірною (evening school). Було там на тім пікчері кільканайцять учениць і учеників народної школи чи як зовуть Американці (public school), зі Шамокін, Па. Всі ученики і ученици мали на грудях таблиці, на яких великими буквами було вписано, якої вони народности. Зі сумнівом став я шукати там назви „Юкрейнієн". Але ошибся я, бо в переднім ряді сиділа собі поважна мала дівчинка, а на її грудях красувалась напись: „Olga Ukrainian". Ну, подумав я, наконець і глухі почули і сліпі прозріли, хто ми і чиїх батьків.

Нехай же ця мала дівчинка зі Шамокін, Па., буде приміром, як треба буде себе називати для тих десяток тисяч нашої шкільної дітвори, що по літних вакаціях знов заповнить собою американські школи.

Нехай ця мала Ольга завстидає не тільки забитих темняків, але і таких як др. Назарук, епископ Богачевський. Не то, що назву „Україна" знайдете на всіх новітніх американських картах і гльобусах, але і в першому ліпшому польському, ворожому нам конзуляті знайдете великими буквами чорне на білім „Україна". Так, так! Та особлившу увагу хочу звернути тих, що як іміґранти підуть до вечірних шкіл. Як недавно приїхавший еміґрант, ходив я минувшої зими до вечірної школи. Коли на запит, якої я народности, відповів я, що я є Українець, присутні учительки піднесли перед всіма, що серед „Юкрейнієнс" вони мають дуже пильних учеників. Колиж на різдвяну шкільну перерву, в присутности директора вечірних шкіл учителька запропонувала кождій нації з осібна підносити руки, то на мое велике здивовання по Німцях Українців було найбільше. Поляків було лише кількох, а Росіянин лиш один.

Коли в свій час писали ми в школі: „Describe the difference between your own and this country", то мій опис удостоївся того, що коли прийшов директор на візитацію, учителька попросила в мене мою задачу і подала йому до перечитання. По перечитанню підійшов директор до мене, подав руку і сказав: „I like to have more pupils like you are, because a man who does not love his own country, cannot know about the value of our country". Щож такого я написав там надзвичайне? Нічого надзвичайного. Між иншим писав там я, „що я повинен любити цю країну, Америку, бо вона є підставою мого істнування, вона є відносно свобідною, за яку то свободу найкращі сини Америки зложили свої голови, за яку то свободу і справедливість заплатив своїм життям найкращий син американського народа, Аврам Лінкольн. Але я ніколи не можу забути моєї рідної країни, бо там я родився, мої найкращі літа, літа молодости провів я там, там живуть мої сестри і браття, там спочивають кости моїх батьків, там живе весь мій український нарід".

Розумні Американці не люблять облесливих слів, що, мовляв, я краще люблю Америку як свій край. Не люблять і не вірять в то. Бо чим можна за рік чи хочби і за 10 і більше полюбити то, що не є звязане з кровю і молодостю? Ще хочу сказати кілька слів нашим „інґлішменам". Бо і таких людий стрічаю я між нашим народом. Що правда, не люблять їх, але якось в вічи не скаже ніхто їм їх блуду. Є це типи, що душу і тіло вони при компанії положать, що до наших товаришів вони належать, ще й за великих джентельменів себе уважають. Але коли стрінуть когось, особливо з прекрасного пола, чи в склепі, чи коло церкви, то зараз чешуть по англійськи. Бідолаха думає, що ось вже і чубок мудрости в тім, що він між своїм народом буде грати „інґлішмена". Річ ясна. Англійську мову треба знати. Вона нам необхідна там, де нас не розуміють по нашому. Таким типам видається, що як вони знають прохарчати в анґлійській мові „гав ду ю ду", то вже й справді вони Американці. Таж, брате, наукою доказано, що Американець найбільше уживає від 500 до 600 слів до всяких йому потрібних бесід в день. А англійська мова має около 48,000 слів. І є там в ній такі слова і звороти, що і добрий учитель Англієць зустрічається в незнаними йому словами, для чого має коло себе „Standard dictionary". А ти показуєш мудрість, що знаєш 200 чи 300 слів до купи склеїти. І то з блудами. Тому то уживайте англійської мови там, де вас не розуміють по нашому. Не спішіть з асиміляцією нашого народа, бо вона і так прийде. Такий примір вносить погані наслідки в дітвору. Колиж неуміючі форейнери говорять по англійськи, то чомуж дитина, що тут уроджена, не має говорити по англійськи і в хаті і на дворі?

Микола Безкоровайний,
з Сиракюз, Н. Й.

ПІСНЯ НА ЧАСІ.

(Співається на нуту: „Ой наш цісар з цісаревов зійшли ся радити").

Ой зійшлися два доктори,
оба ще „ґрінори",
Один кричить, другий пише
на всіх нас докори.
Кричать на нас Українців —
кажуть нам казати...
„Рутенцями з Византії"
себе називати.
Що Вкраїна нам не Мати,
тільки Византія,
Целібати-конкордати —
вся наша надія.
Ґеній Франко в них єретик,
Шевченко — пяниця...
Наша слава, наша гордість,
це у них дурниця.
Запряглися ті панове
у ляцькі шори,
Один тягне, другий пхае,
дарма, що доктори.
Ідуть просто у Варшаву,
а звідтам до Риму,
Хочуть там перехрестити
на „Русь" Україну.
Ой так вони „поступають",
назад, як ті раки,
Тай не знають, що їх „поступ"
не варт нюх табаки.
А ми, браття Українці,
даймо їм відраду:
Гонім одних в Московщину,
других у Варшаву!

П. Задорецький,
Союзовець і Січовик
з Ню Йорку, Н. Й.

Поет і цар.

Один поет присвятив цареві Олександрові І. збірку своїх поезій. Поезії так дуже сподобались цареві, що дав у формі книги оправити сто банкнотів і присвятив це поетові: „Поезії царя. Олександра І." Поет вельми врадуваний, попросив авдієнції, щоби подякувати цареві. Коли цар спитав його:

— Ну, любий приятелю, як подобаються вам мої поезії?" — поет відповів:

— О, дуже, ваша величносте. — Мушу признатися, що рад би прочитати і другий том.

Цар щиро сміявся.

Слідуючого дня цар післав поетові двічі такий великий „том" банкнотів, а замісць присвяти стояло там написано: „Останній том".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОЦЕС ЕПИСКОПА БОГАЧЕВСЬКОГО ПРОТИ ВУНСАКЕТСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ ГРОМАДИ.

В четвер, дня 26. серпня, покінчився перед висшим судом у Провіденс, в стейті Род Айленд, тревающий вже від цілого тижня процес межи епископом Богачевським та о. Глебом Верховським, з одного, а українською католицькою церковною громадою в Вунсакет, з другого боку.

Процес сей був завершеннем довгої боротьби межи згаданими сторонами, яка заострювалася вже від довшого часу, але справи не ставлено на вістрю меча, поки на пароха сеї церкви не прислано о. Глеба Верховського. Сей представився громаді словами: „Я русскій, но я Україні нечево злово не зделав, не зробів"....

В якийсь час опісля церковна громада зажадала від епископа Богачевського, щоби він забрав собі о. Верховського, бо він Москаль, а вона хочуть Українця. Епископ на се письмо громаді не дав ніякої відповіди, і нового священника не прислав. Громада повторяла свое домагання, поки нарешті знетерпеливлена вижиданнем, перестала перед самими Великодними святами ходити до церкви.

Сей „страйк" сейчас набрав широкого розголосу в американській пресі. Серед горячої боротьби приходило часто й до острійших виступів. Одної неділі о. Верховского обкидано яйцями. В чужих газетах появилися вістки, що „страйкарі" грозять горстоці прихильників епископа.

Опираючися на сі виступи „страйкарів" епископ Богачевський і о. Верховський внесли до висшого суду в Провіденс просьбу о видание проти „страйкарів" так званого „інджакшен", тобто судової заборони. В своїм позві епископ Богачевський заявляв, що українська католицька церква в Вунсакет називається „St. Michael's Ruthenian Greek Catholic Church of Woonsoket" та що ся церква зорганізована для ведення богослужень „in the Ruthenian rite". Позовники домагалися від суду, щоби він заборонив громадянам правити в церкві богослуження після своєї волі; щоби заборонив викидати священника, встановленого епископом сього „рутінієн райт" (руського обряду) заборонив їм умішуватися до заряду парохією, церквою, приходством та другим майном сеї церкви.

У відповідь на сей позов „страйкуюча" громада заявила, що вона називається „Українська Католицька церква в Вунсакет", що від самого основання сеї церкви маєтком правила громада; що вона ніколи епископови заряду маєтком не віддала. На тій основі громада домагалася, щоби суд відкинув домагання позовника, а зате заборонив йому втручуватися до заряду церкви й маєтку самою українською церковною громадою.

Справа „інджакшена" прийшла до вирішення перед суддю Герберта Карпентера. Як всяка справа за „інджакшен", вона мала бути вирішена без участи присяжних суддів. Епископа Богачевського заступала адвокатська фірма Гріна, Керена й Гарта, а громаду адвокати Еверет Волинг і Гигинс.

Розправа почалася в четвер, дня 20. серпня в висшім суді в Провіденс. На розправу звилися як цікаві, з одної сторони, велике число вунсакетських громадян; з другої сторони, велике число римо-католицьких священиків, айриських, польських, французьких. Газети знова розписались про „Грік кетолик черч сплит ін корт" і таке инче...

На початку розправи адвокати сторін предложили судови, о що кождій з них ходить. Адвокат епископа заповідав, що докаже судови, що громада не має права до церкви ні церковного майна, бо се католицька церква, яка належить до звязку римо-католицьких церков, а після права католицької церкви невдоволені члени церкви не мають права домагатися усунення пароха ані не давати йому правити богослужения. Вони мають лишень одно право, а то: виступити з церкви та лишити церкву в руках тих, які остали слухняні.

У своїй вступній промові до суду адвокат громади заявив, що українська католицька церква в Вунсакет ніколи не записала свого майна епископови. Грамадани самі будували церкву своїми власними складками, а епископ не лишень що доложив до людських жертв лишень своє благословенство, але й ще взяв 100 долярів за посвячення церкви.

За згодою суду адвокати громади стали покликати впередше свідків, які мали доказати твердження громади.

Першу групу свідків становили „страйкарі". Більшість з них зізнавала через переводчиків. Розповідали вони історію вунсакетської церковної громади: як вони зорганізували спершу братство; як се братство приступило до будови церкви; як воно відтак будувало нову церкву; як робітники й робітниці, зароблюючі по тканьних фабриках, складали свої тяжко запрацьовані лепти на будову церкви, парохіяльного дому та їх удержання. Всі вони заявили, що вони все вважали себе, себто громаду, властителями маєтку, на котрий вони зложили 55,000 долярів з верхом. Вони вважають себе Українцями та католиками, але не хочуть признати власти епископа над своїм майном, до якого епископ своєї лепти не доложив. Вони все противилися епископам чи адміністраторам, як сі робили заходи дістати в свої руки церковний маєток. Вони хотіли все бути і остатися господарями свого маєтку. „Страйкує" тепер подавляюча більшість громади. Провідників вони не мають ніяких. Ніхто їх до сього не підмовляв. „Страйк" вибухнув самочинно як одинокий спосіб оборони загрожених прав.

Зі сих свідків гр. Гнат Тепер, котрий був секретарем церковної громади через якийсь час у 1923. році, заявив, що по зборах громади дня 3. червня 1923. року, на котрих постановлено змінити імя церкви з „руської церкви" на „українську церкву", тодішний парох покликав його до парохіяльного дому, де парох і двох священиків подиктували йому протокол зі сих зборів так, немовби збори рішили віддати увесь церковний маєток у владу епископа, а пізнійше вже слідуючий парох предложив йому до підпису написаний ним по англійськи протокол з того засідання. Свідок підписав своє імя під сей протокол, хоча, не знаючи тоді англійської мови, не міг тоді знати, чи сей протокол був правдивим відбиттем церковних зборів. Нині, знаючи вже англійську мову, свідок заявляє, що протокол представляв перебіг зборів фальшиво і не був переводом того, що було написано по українськи. Свідок стверджує, що з протоколярної книжки видерто власне сі картки, в яких був поданий український текст протоколу, а він віддав книжку протоколів свому наслідникові в уряді цілу, з протоколом.

Тепер стали кликати своїх свідків адвокати епископа.

Гр. Мостецький признав, що ще давнійше один католицький священик його намовляв записати церкву на епископа, а коли свідок сьому спротивився, то священик загрозив йому, що він поагітує серед вірних, щоби вони перестали ходити до крамниці свідка. Свідок підписав, а на найблизших зборах зрезигнував з церковного уряду.

Свідок о. Волинець був парохом Вунсакету через один рік, від половини 1923. року. Він є Українець, священик „рутенієн грік-кетолик черч", признає римського папу своїм головою, молиться за нього два рази на кождому богослуженню і платить епископови катедратик.

Свідок відтак перекладає з протоколів засідань і зборів української католицької церкви в Вунсакет цілий ряд уступів, з яких, на думку адвоката епископа, малоби виходити, що церковна громада віддала церкву в руки епископа. Коли прийшло до урядовання самого свідка на парохії, свідок заявив, що він вислав ухвалу зборів церковної громади з 3. червня 1923. року до потвердження адміністраторови, о. Понятишинови. Адміністратор поробив у сій ухвалі поправки. Сей поправлений статут церкви свідок предложив людям до потвердження, прочитавши його на богослуженю зібраним в церкві вірним. Вірні відголосували, говорив свідок, і заявилися за статутом. Він тоді й вніс сей статут до урядового потвердження.

Дальшим свідком був о. Ковальський, котрий був парохом парохії в Вунсакет. Він уродився на Холмщині, яка тепер лежить в обрубі влади львівського греко-католицького архиепископа. Він заявляє, що по руських греко-католицьких церквах моляться за римського папу чотири рази на кождім богослуженню. Свідок поясняє далі, що колись назви „Русь" уживано для цілої України, але від часу великої війни стали вже вживати назви „Україна". Адвокат епископа давав і сему свідкови перекладати ріжні протоколи й документи, які мали доказати, що громада віддалася в руки епископа.

По скінченню питань сього адвоката став питати свідка адвокат громади: „Чи ви знаєте пана Гарі Мейлора?"

Свідок просить, аби адвокат йому се „переспелував" — написав. Коли адвокат подав йому карточку з виписаним іменем, свідок заявляє, що він собі імени не пригадує.

„Ви ніколи не були в домі пана Мейлора?"

„Не пригадую собі. Може й був. Скажіть мені, хто се той пан Мейлор, то я собі може пригадаю".

Адвокат: „Мейлор є генеральним менаджером Вунсакет Робер Ко. Пригадуєте собі тепер його?"

Свідок пригадує. Адвокат питає, чи був він у його домі. Свідок каже, що був у домі Мейлора.

„Чого ви там були?" — питає адвокат Волинг.

„Се моя приватна справа, і вас нею не може обходити" — поспішно відповідає свідок. Адвокат епископа зддержує свідка, щоби в сей спосіб не відповідав, а відтак протестує перед суддею проти таких питань. Суддя питає адвоката громади, що він хоче доказувати сим питанням. Адвокат громади заявляє, що він хоче доказати, що сторона епископа тероризувала громаду. Він питає свідка на те, щоби представити судови пана Гарі Мейлора, ґенерального менаджера Вунсакет Робер Ко., до котрого дому о. Ковальський заходив раз, щоби намовити менаджера викинути з роботи трох членів церковного комітету, які працюють у фабриці сеї компанії, як вони поріжнилися в церковних справах з о. Ковальським.

Суддя заявляє, що покищо ся справа ще не стала важною, і адвокат громади зрікається дальших випитів свідка.

Дальшим свідком був о. Гліб Верховський, котрого епископ Богачевський прислав на пароха для Вунсакет, і за котрого прийшло до цілої боротьби, яка отсе оперлася з суді Свідок збирається зізнавати по французьки, і за переводчика йому стає п. Сусі, мейор міста Вунсакет. Адвокат громади перериває перші запити адвоката другої сторони, щоби спитати свідка, чому він не зізнає по українськи. Адвокат епископа спротивляється сьому запитови, бо кождий має право зізнавати такою мовою, яку він знає найкраще, і свідок мігби зізнавати й по айриськи, як би сю мову знав найкраще. Адвокат громади зрікається дальших запитів, кажучи, що він се лишень і хотів зазначити, що признав адвокат епископа: „Свідок не є Українцем, і по українськи не знає".

Пішли зізнання свідка про його віру, образование, досвіди на парохії в Вунсакет. Він оповідає, як йому громадяни казали під загрозою забиратися з парохії; як вони запросили були собі українського православного священика правити богослужения та й як сей осквернив церкву так, що треба було її наново посвячувати.

Він оповідає широко про те, як його одної неділі обкидали яйцями. Кинули на нього півтора тузина яєць, з чого в нього попало три, чотири або пять. Свідок каже, що се були свіжі яйця.

З черги прийшли тепер як свідки члени вунсакетської громади, які здержалися від „страйку". Вони всі заявляли, що вони Українці руської греко-католицької віри, признають римського папу, належать до Риму, та хочуть далі належати.

На їх думку, більшість громади не страйкує, але боїться терору менчости. На доказ сього терору один свідок предкладає судови грубий шнур, який він дістав почтою. Адвокат громади в сю хвилю заявляє, що він не противиться предложенню доказів на твердження, щоби в такому случаю суд допустив свідків громади, які посвідчать, що сторона епископа тероризувала громаду, а специяльно домагається допущення за свідка Гарі Мейлора, ґенерального менаджера гумової фабрики в Вунсакет, котрий посвідчить, що один священик приходив до нього викидати з роботи в фабриці членів своєї парохії та свого церковного комітету, з якими він мав непорозуміння. Суддя заявляє, що він буде трактувати обі сторони однаково, і коли допустить свідків по терор „страйкарів", то допустить також свідків на терор священиків. На таку заяву адвокат епископа зрікається предкладання доказу зі шнуром.

Третій з ряду громадянин, покликаний епископом, на запити адвоката громади признає, що він від літ ходив точно до церкви, але ніякого голосовання в церкві підчас відправи не бачив.

Адвокат епископа заявляє, що він має ще богато таких свідків, але не буде їх уже покликати, бо вони певно зізнають таке саме.

Адвокат громади покликав ще гр. Михайла Бардачевського на коротке свідоцтво, щоби ствердити, кілько церковних громадян стоїть по кождій стороні. На думку сього свідка, громада має коло 250 членів, з того за епископом стоїть від 20 до 28 громадян, а решта проти епископа.

На сьому свідку покінчилося переслухування свідків, і адвокати почали свої остаточні промови. Адвокат Волинг, який заступав громаду, говорив перший. Він доказував, що українська церковна громада в Вунсакет є самостійна корпорація. Признати сю громаду за підлеглу епископови можна аж тоді, колиб доказано було в суді, що члени громади свідомо й знаючи, що вони роблять, перенесли заряд церкви на епископа... Треба признати, що два епископи й один адміністратор, та їх священики всіми силами старалися загорнути церкву під свою руку... Священики й епископи мають по своїй стороні свою науку, свій досвід, та наняти адвокатів. Громадяни не мають образовання і вони легко могли записати церкву епископови, хоча вони сього не хотіли. Священики хотіли використати неевідомість громадян, але вони вперто стояли проти заходів епископа... Епископи натискали на священиків, щоби вони напирали на громаду, але громада таки не передала епископови сеї церкви. Священики підходили людий на ріжні способи, прозьбами та погрозами; мимо сього не можна сказати, щоби громада віддала церкву епископови, знаючи, що вона робить, з повною свідомостю свого вчинку. Вони кликали собі римо-католицьких священиків, але вони могли так само добре покликати не-католиків, а мимо сього епископ не мав права їм приказувати, що робити. Вони платили катедратик, але платили се добровільно і коли вони захочуть, можуть перестати платити сей біскупський податок.

Тепер адвокат епископа став доказувати, що церква в Вунсакет зорганізована була як частина римо-католицької церкви. Люди признають себе римо-католиками, хочуть признавати за далі папу римського як голову. Вони платять катедратик на доказ своєї приналежности до Риму. Приступивши до Риму, церква не може від Риму відорватися, поки за Римом стоїть хочби один вірний. Вірні мають право правити богослужения після свого обряду, але переходити до другої церковної звязи — не мають. Всі громади, які признали зверхність Риму, не мають права зірвати з Римом, а римо-католицькі епископи мають далі над ними опіку. Як вони не злюбили собі одного священика, вони мусять замовчати, бо таке є право в римо-католицькій церкві. Римські епископи мають дивитися за тим, чи церковні маєтки вживаються згідно з їх призначенням.

Вислухавши обі сторони, суддя заявив: Справа є дуже трудна до вирішення. Треба тут взяти під увагу два питання. Перше питанне: Чи ся церква була зорганізована яко частина римо-католицької церкви, чи яко самостійна громада. Щодо сього питання, то тут не підлягає найменчому сумнівови, що громада зорганізувалася яко самостійна, хоча вона й називалася католицькою. Колиж так, то тепер виринає друге питанне: Чи ся громада, зорганізувавшися яко самостійна, не передала себе колись добровільно у владу й заряд епископа? Суд справді бачив, які завзяті заходи робили священики й епископи римо-католицької церкви руського обряду, щоби дістати церкву в Вунсакет у свої руки. Однак, суд мусить признати, що сі заходи не повелися. Громадяни, як уміли, так боролися проти панования епископа над своєю церквою. Священики бралися до сеї роботи дуже енергічно, але громада вперто стояла при тому, що вона має заряджувати майном, на котре вона складала свої жертви. Для суду нема сумніву, що церковне майно в Вунсакет належить до церковної громади, яка се майно складала, а не до епископа.

З огляду на те суд відмовляється видати таку тимчасову заборону, якої домагається епископ Богачевський і о. Верховський, а видасть тимчасовий „інджакшен", після домагань громади.

На другий день суддя підписав два вироки. Одним відкинув домагання епископа Богачевського й о. Верховського, а другим заборонив епископови Богачевському й о. Верховському спирати громаді свобідний заряд церковним маєтком, приказав віддати громаді церкву, плебанію й все церковне майно. Церкву мається віддати громаді сейчас, а в парохіяльнім домі о. Верховський має ще право помешкати 30 днів.

КІЛЬКО ВАЖИТЬ НАША ЗЕМЛЯ?

В підземних лябораторіях вашингтонського научного інституту переводять тепер дуже цікаві проби. Відомий вчений, фізик Павло Гейль намагається на основі нової методи, при допомозі специяльної земли, означити тягар нашої землі точнище й докладнище, як се було досі зроблено. Свої досвіди робить він одинайцять метрів під землею, щоби уникнути впливів, які спричиняють на поверхні землі зміни температури та атмосферічні стани. Гейль робить все, щоб осягнути у свойому досліді як найбільшу точність.

Справа важення землі не нова. Вже більше як 150 років тому взад старалися фізики обчислити тягар планети, на якій живемо. Маскелін і Гуттон були першими, що пробували виміряти вагу землі при допомозі придуманої методи. Вистарчить знати питомий тягар землі (питомий тягар якогось тіла — то є тягар одного кубічного сантиметра того тіла; питомий тягар одного кубічного сантиметра води виносить 1 грам, отже 1000 кубічних сантиметрів води, або інакше „літр" води важить 1000 грамів, себто 1 кг.) і її величину, щоб зовсім легко обчислити її тягар. Таке обчислення основується на порівнанню сили притягання важкої металевої кулі, якої вагу точно знається, з силою притягання землі. Коли усталиться, кілько разів сила притягання землі більша від сили притягання згаданої кулі, то вже можна обчислити, кілько разів більший тягар землі від тягару кулі.

Англійський фізик Льорд Кавендіш і німецький природник професор Йоллі сконструували до таких помірів специяльні інструменти. Оба вони взяли до свойого досліду великі оловяні кулі. Професор Йоллі зробив так: до тарілок точної ваги причіпив він під сподом ще одні тарілки на металевих дротах, довгих 20 метрів. Велику оловяну кулю поклав він на одну з горішних тарілок, докладно її витарував. Потім перенїс ту кулю на долішну тарілку і показалося, що куля важить більше. Чому? Бо тепер вона знайшалася на 20 метрів близше до осередка землі і сила притягання землі на неї сильнище ділала. Ту надвижку точно означено і обчислено з неї силу притягання землі, а дальше й її тягар.

В подібний спосіб зробив свої поміри і льорд Кавендіш. При допомозі тих метод обчислено, що питомий тягар землі є пять разів більший від такого тягару води, себто один кубічний сантиметр землі важить 5 гр. В такому разі земська куля важить пять разів стільки, кільки важилаб куля води тої самої величини, а цю вагу обчислено рахунком на 6.000 триліонів тон або шість квадриліонів кільограмів.

Але вчені не задовольнилися цим обчисленням. Вони кажуть, що шість квадриліонів кільограмів — це тільки приблизна, а далеко не точна вага землі, і що колиб та неточність мала ріжницю тільки на одну пятьдесяту частину, то вже булаб велика сума. Тому цілий світ вчених фізиків з нетерпеливостю чекає на висліди досліди Гейля, надіючися, що вдасться йому цим разом знайти точний тягар земської кулі.

ДЕХТО ПЕВНО ДУМАЄ,

що перша українська кольонія в Америці, в місті Милвил, стейту Ню Джерзі, се неначе прерія, або пуща, як на далеких Вестах. Тим часом се зовсім щось иншого.

Милвил се є правильне місто, — „сіти" — в понятті американськім. Має оже свій осередок торговельний з густо забудованими вулицями, а попри те великі земельні простори, обняті границями міста. На тих власне просторах в західній части лежить українська кольонія.

Місто само лежить в прегарній околиці на рівнині побіч великого озера, має около 20,000 мешканців, добре розвинений промисл і торговлю і се дає добре заняття людям, які потребують зарібків. Через місто переходять головні зелізничі та автомобілеві шляхи до важних надморських місцевостий, як: Атлантик Сити, Ошен Сити, Вайлвуд і другі, а се помагає скорому розростови міста. Через те власне грунти в границях міста скоро заселюються, фарми перемінюються в міські будівельні площі, так звані „лоти" і підносяться на вартости.

Наші землі помірені після давного пляну на пять-акрові фарми і ми їх продаємо ще по 1000 долярів. Зате инші властителі довкруги нас пустилися на спекуляцію, і мірять вже свої землі на лоти. А звісно, що з 5 акрів можна викроїти около 80 лотів.

Рівночасно з розвитком тих просторів міська управа робить нашим людям всякі удогідненя, бо мостить дороги, впроваджує електрику і т. н. В той спосіб наші фарми перемінюються на міські ґрунта.

Поки ще час, варта густійше заселити українську кольонію і створити сильну українську громаду на будуче. До сього є нагода тепер, бо власне є ще деякі вулиці, при котрих може набути землю десять і більше українських родин, одна побіч другої. Тутки є українська церков, товариства, свої люде, ба навіть і з міста прибувають сюди Українці на вакації.

Для тих, що дбають про свою будучність своїх дітий, варта сказати, що діти можуть користати з міських народних і висших шкіл, а кромі сього учитися в українській школі. По скінченню школи вони не мусять покидати родинного дому, бо мають на місци міську вигоду, відповідне заняття, а при тім всім чистий і здоровий воздух.

Хто хоче про все те на місци переконатися, нехай зробить собі малий вакаційний відпочинок і переїдеться до Милвил помежи наших людий. Певно сього не пожалує, а не один знайде для себе добре місце для осідку на старші літа.

А про інформації в справі закупна земель на українській кольонії треба писати до першого організатора сеї кольонії Василя Матолича у Филаделфії N. E cor 7th & Green Sts). (Огол.)

ЖАРТИ.

Пімстився.

— Але тепер я вже пімстився! — каже властитель крамниці обуви й затирає руки.

— Як то? — питається його товариш.

— Бачиш тую панночку, що саме вийшла з крамниці? — каже купець злорадно. — То телефоністка: я дав їй фальшивий нумер черевиків.

—o—

Мужеський протест.

Алеж Івасю, не будь такий нечемний, — каже мати. — Мусиш підстригти собі волосся.

— Я не хочу, мамо, бо тоді подобав би я на жінку.

—o—

Причина.

— Марійка вчиться тепер грати на скрипці.

— Якжеж то, таж вона зовсім немузикальна, не має слуху ні трохи.

— Так, але має гарні рамена.

—o—

Як ти мені, так я тобі.

— Чи ти чула, що про тебе щойно говорила твоя товаришка Ольга?

— Ні, я саме сиділа на другому кінці стола та говорила про неї.

—o—

Муринська фільософія.

— Як то є, — питається Американець мурина — що все лише білі поповнюють самовбивства, а ніколи мурини.

— Бачите, містер, — відповідає мурин — коли білий має якусь журу, то роздумує над тим, сусишить собі голову, а чим довше роздумує тим гірше з ним. Вкінці не може видержати й відбирає собі життя. Ми мурини, коли маємо якусь журу, то, самособою, також роздумуємо над нею. А знаете, що діється, коли так мурин стане дуже роздумувати: тоді він засне.

—o—

Під лісом розсівся маляр і малює село. Надходить селянин, приглядається, як маляреві йде праця й вкінці питається:

— А чи не могли би ви намалювати нам нашої покійної бабусі?

— Певно, що міг би. А фотографію вашої бабусі маєте?

— Які ви мудрі!! Та якби мали фотографію її, то навіщо нам вашого малюнка!?

—o—

Малий Івась ставить свому батькови нераз невигідні питання. І так раз питається:

— Тату, що то значить: „бестія в чоловіці"?

Батько надумувався, що то відповісти дитині на таке питання, а вкінці каже:

— Хочеш знати, що то значить бестія в чоловіці? А ти може чув уже, що є люде, які мають у собі солітера?

—o—

„То мусіло смішно виглядати".

Басомпер, французький посол на еспанському дворі оповідав свому королеві Генрикові IV., як приїхав був до Мадрида.

— Я їхав на найменшому мулі на світі.

— О, сказав король — то мусіло смішно виглядати! Найбільший осел на найменшому мулі.

— Я був заступник вашого величества, — відповів коротко Басомпер.

—o—

— Чи в вашій родині були коли герої?

— Так, мій дідо! Він був жонатий!

Свідок (зовсім лисий як коліно зізнає): „...отже як я почув це, волосся стало мені дубом...

Суддя (перебиває): Пане свідок, я мушу вас просити, щоби ви держалися строго правди.

—o—

Фридрих Великий і дезертир.

Підчас великої кризи семилітньої війни дезертирував один із вояків Фридриха Великого. Дезертира зловили і повели перед короля, який спитав його, чому дезертирував.

— Положення вашої величности таке критичне, що я подумав собі, що треба вас завчасу оставити, — сказав дезертир.

— Ні, відповів король — остань до завтра, коли бій буде продовжатися, а положення не поліпшиться — втікатимемо разом.

—o—

Про маркізу Д'Аше говорили всі уста, що вона свому чоловікові на кождому кроці приправляє роги. Маркіз сидів раз за столом із папським нунцієм кардиналом Тоселі. Маркіз, щоби розсердити кардинала, ставив йому все під ніс свою табакирку, на якій була зображена нага жінка, у позиції аж надто свобідній. Кардинал зараз пізнав маркізів намір, але вдавав, що нічого не бачить. Вкінці маркіз спитав таки кардинала: „Чи подобається вам ця жінка?" Кардинал прижмурив одно око, іронічно усміхнувся й сказав: „О, як вона зовсім похожа на вашу жінку, пане маркіз!"

—o—

Бажаний гість.

Родичі вислали синка на свіжий воздух до свояків. Коли син вернув уже зі свіжого воздуха, мати питається:

— Івасю, а може вуйки не раді були, що ти приїхав до них?

— О, ні, — відповідає Івась — противно, тітка як лише побачила мене сказала: „Ще лише тебе бракувало нам!"

ДО СТАРИХ І МОЛОДИХ, ПО ВСІХ ЧУЖИХ КРАЯХ РОЗПОРОШЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯКІВ.

До Вас отсих кілька коротких слів від Української Торговельної Школи.

В місяцю вересню зачинаємо вже третий курс в Укр. Торговельній Школі для старших учеників, а також будемо приймати нових учеників на 1-ий курс науки.

В тій школі вчимо купецтва нашою українською мовою, листовно, почтою, так щоби кождий Українець і Українка могли з тої школи користати, хочби були в найдальший закутині світа. І тепер ми маємо учеників з ріжних місцевостий Зл. Держав і Канади, від Ню Йорку по Ванкувер, а також з Франції, Румунії і т. д.

Хто лише вміє читати і писати, може вчитись на купця, а ми ручимо, що вивчимо його. Нема нічого на світі, чого чоловік не мігби навчитись, коли тільки має доброго учителя, і має охоту до науки.

Ми радіб всіх Вас вчити, бо лише школою і наукою піднесемось духово і матеріяльно, однак покищо у нас нема на то сил. Все таки ми робимо всьо, що лише можемо. І отсим повідомляємо Вас, що в вересню можемо приняти до Української Торговельної Школи кількадесять нових учеників, однак не більше як 5-ох з одної місцевости. Заряд Школи рішив розділити ті вільні місця по всіх місцевостях, і коли котра місцевість заповнить свою квоту, то прочі кандидати будуть мусіли чекати. Хто енергічнійщий нехай використає ту нагоду і нехай не жде, бо призначене число скоро буде вичерпане.

Думаємо, що злишною є річию заохочувати Вас до науки. Бо хто хоче мати певний і добрий заробок і доробитись маєтку, той знайде його лише в купецтві. А купецтвом також видремо наші дорібки з чужих, ворожих рук, і „ту нашу Україну піднімемо і розвеселимо".

Ви знаете, хто має в своїх руках цілу торговлю серед Українців, і то так на Україні, як і на еміграції, і жиє вигідно з праці українського народа. Ви також знаете, хто ставив найбільші колоди українському визвольному рухові і паралїжував будову української держави. Вони боялися, що їм урветься і що не будуть могли ссати послідний шпік з спрацьованих і змордованих українських костей.

Приймість же той визов і вчіться на купців, щоби брати торговлю в свої руки, для двигнення народа, Вам на пожиток, а ворогам на заглади. І нехай український доробок йде в українські руки, і щоби ворог за наші власні гроші не купував гармат, револьверів, куль і стричків на українських вірних синів. 206

Від Ню Йорку по Ванкувир
Кинувсь нарід в науки вир,
І чим глибше поринає,
То тим висше випливає, —
Гурра! Славно! Пнись на верх!
Дух завзяття ще не вмер!

Гаразд!

ЗАРЯД УКРАЇНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ШКОЛИ.

Голосіться до науки на слідуючу адресу:

UKRAINIAN COMMERCIAL SCHOOL,
1434 N. Leamington Avenue,
Chicago, Ill., U. S. A.

УВАГА, ГОРА МІСТА В НЮ ЙОРКУ.

Подаєся до відомости, що Українська Школа відбуватись-ме від 14-го вересня 1926 при 220 E. 106th St., Cecilia School. впис дітей о 5-ій вечером, віторок, середа і пятниця кождого тижня. Обовязком родичів єсть посилати діти до української школи, котра міститься при 106-ій улиці, а не до иншої. 206-7,10

КОМІТЕТ.

„НЕ ТРАТЬТЕ ЧАСУ, СПУСКАЙТЕСЬ НА ДНО".

Од якогось часу Росіяне справляють т. зв. „день русской культуры" — свято, яке відбувають — як звичайно — спеціяльними відчитами, деклямаціями, співами, виконанням музикальних творів кращих російських композиторів і т. и. Свято це відбувається весною і звязане з днем народження великого російського поета Пушкина. Свято це святкують не ті Росіяни, що живуть у Росії, але ті, яких революція та внутрішня війна викинули поза межі рідньої країни та змусили жити на еміграції. Отже святкують його російські еміґранти в Чехії, Франції, Німеччині, в малих балтійських державах, в Польщі то-що. Це свято, яке нагадує Росіянам про їх культурну окремішність, про певні досягнення російського духа в царині загального надбання культурних народів світа, разом із тим служить для Росіян і тим національним стягом, який обеднує їх, розкиданих по цілому світу, по землях инших народів, і який підтримує їх дух у біді загально-національній і особистій.

Все це — зрозуміле, і кождий нарід, себе шануючий і маючий у свойому культурному надбанні дечим перед иншими народами похвалитися, те саме робив би, подібне національне свято святкував би. Отже, коли ми про це пишемо, то робимо це длятого, щоби подати зі свого боку деякі спостереження.

Як одбуваються ці російські свята за границею і хочби в тих місцях Польщі, де нема Українців, ми не знаємо; можна думати, що там аранжери свят не відхиляються від, так би мовити, їх ідеального завдання. Але зовсім инакше відбуваються ті свята „русской культуры" на наших українських (білоруських також!) територіях. Тут — свято російської культури набирає характеру спеціяльного; тут воно так улаштовується, щоби перед зібраними, серед яких — звичайно — наших „молоросов" буває досить багато так в самій платній публиці, як і в числі аматорів-співаків та музиків, показати висшість російської культури над „місцевою" українською. Тут так складається програм свята, що в промовах обовязково згадується про зраду державну большевиків і ріжних „сепаратистів", серед яких Українці стоять на першому місці. Тут у тих промовах та ріжних деклямаціях ні звуком, ні жадною рисочкою не згадується та не відтіняється той факт, що і тут, хочби на Волині, поза рижським кордоном живе своїм національним, почасти й політичним життям народ не „русскій", а український, з яким Росіянам, вразі здійснення їх головного під теперішній час бажання, требаж буде рахуватися.

Пишемо це не длятого, щоби отсі так улаштовувані свята російські приносили нам, Українцям, якусь шкоду і ми їх боялися. Ми певні, що ці свята з такими тенденціями святкуються на наших землях „останніми Моґіканами". Ми також певні, що „малороси", чи „общероси", чи місцеві люди „с русскім самосознаніем" — це також останні Моґікани серед нашого громадянства, до яких майбутність не належить. Ми пишемо це длятого, щоби показати, яка заскорузлість і нерозуміння часу та його вимог, незорієнтованість в українській дійсности ще панують серед наших „русских", „общеросов" чи т. зв. „малоросов". Вони думають ще, що ця „русская культура", на якій вони виховались, є така могутня, що навіть тепер може впливати на наш народ і відповідно його політично й морально виховувати. Даремна праця!

Для розвитку кожної культури, як для росту зерна, передовсім треба мати ґрунт, свій ґрунт народній. Такого ґрунту — всякий бачить — „русская культура" на наших землях не має. Не мала вона тоді, коли була російська влада й сила; тимбільше не має тепер. А коли так, то чи не на камінь кидають прихильники російськости зерно російської культури, — на камінь, на якому те зерно не розівється, завмре? Всякий, обективно думаючий чоловік, скаже — так. А коли так, то знов же кожна чесна людина зпоміж шануючих російську культуру, людина з громадянською совістю, ясно повинна переоцінити старі цінности, стати на ґрунт український, на ґрунт того народу, серед якого живе, і в міру своїх сил і знання, збільшивши ряди української інтеліґенції, причинитись до розвитку нашої культури, культури ще молодої, але живої, повної сили й молодечого розмаху — культури української. До культури російської можна відноситися з певним пієтизмом, романтизмом, як до „прекрасного воспоминанія", але на українських землях робота жива, з реальними наслідками може бути лише на живому, реальному ґрунті — українському, робота, що допоможе швидкому росту культури, відповідної часови, краєви й психіці місцевого народа — культури української.

(„Громада").

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ